

ANY VI.

Barcelona 27 de Setembre de 1896.

NÚM. 39.

ITENTE COMPTE!

En sa edició del divendres, parla 'l *Diario de Barcelona* de la disposició que ha dictada 'l general Weyler pera impedir lo xafardeig de la premsa noticiera d' aquí en lo pertocant al curs de la desgraciada guerra de Cuba.

El nostre entenimentat colega no creu en la durada del acertat acort, y, pera justificar sa malfiança, recorda que una orde semblant fou decretada per En Martinez Campos en lo temps de sa dissortada direcció de la campanya.

Peró, no obstant, el *Diario de Barcelona* no creu haverse de guardar al pap que no solament el decret de referencia es motivat y excelent, sinó que es de verdadera necessitat.

Y diu el perquè, en un enfilall de paraules qui llisquen naturals y sense matráfula d' aquell seny clar y franch propi del nostre poble y que, devegades, resplandeix al cap de la ploma del honorable confrare qui dirigeix la citada publicació.

Diuen axís les paraules del *Diario*:

Nosotros hemos opinado siempre, y así lo repetimos en varias ocasiones, QUE LAS INTEMPERANCIAS DE LA PRENSA ESPAÑOLA HAN CAUSADO MÁS DAÑO Á LA CAUSA DE ESPAÑA QUE LOS TRABAJOS DE LOS LABORANTES DE ALLENDE Y AQUENDE LOS MARES.

Ja ho veyéu be lo que diu *El Diario*? Y ja us feu cárrech de que ses paraules son la massíssima veritat?...

Donchs be, á la premsa patriotero-noticiera, no solament ningú la mortifica, no solament cap governador la denuncia ni cap jutge la empapera, sino que troba franques y agradoses totes les portes oficials y te plat en la taula de tots los ápatos que motiva la defensa del honor espanyol... mentrestant que 'l poble, de cinch en cinch céntims, li omple la caixa de pecetes.

En cambi, dos periódichs catalanistes empenyats en fer entrar el clau per la cabota, açó es, en fer tenir seny al poble y bon criteri als qui 'l governen, periódichs qui viuen del sacrifici y de la abnegació de sos propietaris y sostenidors pera tre-

ballar en la obra patriòtica de deturar á la Espanya en lo camí de ruina per hon avensa bojament, aquests dos periòdichs son denunciats, y perseguits els ciutadans de recte intent que hi escriuen.

¡Quin poble 'l d' Espanya, y quins governants els nostres! poble y governants fan bona paria; se merexen mutuament.

El Diario de Barcelona parla com un llibre; pero caritativament hem d' advertir al respectable colega que vagi un xich ab compte en açó de cridar les veritats, puix per lo camí que aném el millor dia llegiriam en *El Noticiero* un solt fet per En Menxeta, entre dos rots de xampany, dient poch mes ó menys:

Ha ingresado en la carcel don Juan Mañé y Flaquer, Director del periódico filibustero «El Diario de Barcelona».

El Gobernador de esta provincia, á cuya iniciativa se debe este importante servicio, es objeto de muchas y valiosas felicitaciones.

Á Vich, per lo corre-bou, criden als coratjosos qui s' arrisquen:

«Tente compte, que 'l bou cota».

LA PERSECUCIÓ

Notém, fa algun temps, que la propagació de la doctrina regionalista troba dificultats y fins es cohibida per la pressió governamental.

No sabém si aquexa corrent ara de poch establerta obeheix á instruccions concretes del ministeri, ó si es que 'ls representants del poder públich nos confonen ab certs impugnadors de la soberania d' Espanya més enllá del mar. No sabém tampoch si hi ha algun interès egoista ó alguna passió satànica qui estiguen compromeses á fer caure dessobre de Catalunya totes les ires del autoritarisme.

Lo cert es que després de la denuncia de *Lo Regionalista*, vingué lo rebombori contra 'l sermó de Montserrat, pronunciat per lo digne rector del Bruch, y no fa gayre que ha sigut denunciat *Lo Somatent* de Reus, y pres lo seu director per espay de divuyt hores.

Cal axecar l' esperit enlayre y reflexionar seriament sobre aquesta situació violenta y perillosa en que 's tracta de posarnos. No volém creure que se 'ns vulla espulsar de la legalitat, quan tantes idees corrossives, desde la anti-religiosa á la anti-social, s' escampen en llibres, en reunions y en diaris, sense destorbs de cap mena. No volém ni podém creure que 's vulla retrotraurens als temps de Felip IV y del Comte Duch de Olivares en que la animositat contra 'ls catalans se manifestava en arbitraries desigualtats y en irritants injusticies. No volém ni podém creure que s' haja apagada del tot la flamarada del seny en la gent qui governa y vullen prescindir de Catalunya en los grossos conflictes que tenim en perspectiva.

Si axis fos, si existís l' intent d' aïslarnos y de reduhirnos á la impotencia per l' imperi de la força; si verdaderament se posás entre nosaltres y les demás regions d' Espanya una cadena de ferro, nosaltres per açó no callariam. Als governants y als seus instigadors, als enemichs del nom catalá, fóssen quins fóssen, els diriam ab molta virior, però també molt respectuosament, que 'ls pobles han nascut pera la llibertat y que el dret á la llibertat es un dret intangible.

Ab lo cap alt y ab la voluntat ferma obririam aquell llibre famós, aquella *Proclamació* hermosíssima que en 1640 los Concellers y Concell de Cent de Barcelona dirigiren á Felip IV, y llegiriam ab veu, no pasesporuguida, sino ben forta:

«Lo Comte, (avuy lo Govern) no usa de poder absolut ni fá lleys sol, ni pot derogarles. Méns encara pot contravenirles. Ho digueren los senyors reys en les Corts de Barcelona: *poch valdria fer lleys si per Nos y per nostres oficials no fossen observades*. Ademés de la obligació civil obliguen en conciencia, y *su rompimiento sería pecado mortal, porque no le es lícito al Príncipe contravenir al contrato*. Lliurement se fa, però il·licitament se revoca. Y si la paraula reyal ha de tenir força de ley, més fermesa exigeix la fé que 's dona en contracte solemne.

»Sols Deu pot dir: *si pro ratione voluntas*. Les voluntats dels homes son falibles y no s' han d' ajustar les accions á la regla del gust ó conveniencia, sino á la rahó. Aquell concell: *es lícit si convé*, lo condemnen tots los doctors catòlics, perquè 'l Poder al Príncep li doná Deu pera usarlo sens dependencia, pero no pera abusarne en detriment del vassall, de qui es pare clement y piadós, y sols pot lo que en conciencia pot.

«No se puede presumir del Príncipe que mande injusticias, por ser concepto indecente á la Magestad Real. Y todos infieren que proceden los daños de Cataluña y los malos sucesos de la Monarquía de aquellos á quien V. M. fía los negocios graves.

»Les errades comeses en los procediments condemnen les polítiques imaginaries, les quals torben la direcció en lo Govern, confonen y atropellen la justicia. Molts hi há qui entenen molt, pero acerten poch, com metges de gran Theórica y desdixada práctica, á qui tots escolten en la cátedra y estranyen en la enfermetat; son celebrats per entesos, pero aplicat son saber á la experiencia, ni toquen mal que no gangrenen, ni apliquen remey que no danyen.

»Pera que visca la Pàtria se desagnen los catalans, no pera morir infamement com esclaus; que no perderen jamay la honra per la vida, pero si la vida per la honra moltes vegades. Y en servey de la Pàtria está feta á créixer la herba dels camps ab sang derramada, y no á véures marcida ab llágrimes de cautivitat.»

Açó llegiríam considerantho pertinent y oportú en les desconsoladores circumstancies que 'ns amenacen; y si no fóssem escoltats ni atesos, podrien matarnos, pero no arrancar del nostre cor l' amor á Catalunya, nostra patria, á qui estimám ab exclusió de tot altre amor qui puga profanarla y empetitirla.—O.

DISCURS

LLEGIT PER LO POETA PROVENÇAL EN MARIUS ANDRÉ EN LA FESTA DELS JOCHS FLORALS CELEBRATS ENGUANY EN LA CIUTAT DE CALATAYUD.

(Acabament.)

Aquests sentiments—glorificació y llágrimes—tingueren llur expressió definitiva en dos romanç épichs, dels quins un es degut al poeta qui presideix aquesta festa, puix En Victor Balaguer, com els vostres antichs prínceps, ha escrites págines admirables en la llengua de les vores del Rose. Vull citárvosen dues estrofes:

Metès en dòu vòsti violò,
O troubaire, e vòsti cant;
Metès en dòu vòsti vièsti,
E també vòstis oustau;
Barras li cor à la joio
E lis iue á la clartá

Qu' es mort aquèu que de glòri
Y'an pas couneigu 'un rivau!
O bataio malastrado,
O jour de dòu prouvençau!

O Muret, dins toun campestre,
Soun mort lou trelus rouman,
Li chivalié li plus noble
E la flour li majorau,
E l' antìco independènci,
E la santo liberta,
E lou cor de la patrio,
E l' aveni nacionau!
O bataio malastrado,
O jour de dòu prouvençau!

En quant á la del nostre Capoulié Félix Gras, casi be no hi ha cap festa poética en que no la recitem ab entusiasme y devoció: «Ploréu, diu, ploréu, dames y trovadors, que ha caygut lo rey qui 's bat per Tolosa, ha caygut sobre la herba florida, y l' combat es finit!»

Plouras, dono e troubaire, es tounba
Lo rèi que pèr Toulouso se bat,
Es tounba
Soubre 'l herbo flourido
E finis lou coumbat!

Ah! senyors, quan lo rey Pere caygué sobre la herba florida, fou la fi no solament d' un héroe, sinó també la del mes hermós dels somnis! Lo rey aragonés vencedor hauria sigut lo capdill d' una federació dels pobles de Catalunya, d' Aragó y de Provenza qui, conservant tots els llurs usatges propis, ses lleys, ses franqueses municipals, sos dialectes, haurien constituït una sola nació. Aquesta unió havia sigut lo pensament y la fal·lera de tota sa vida; y qui sap lo que, un colp realisada, hauria arribat á esser ab lo seu fill Jaume, conqueridor de les Balears y Pere apoderat de la Sicilia? La nova nació hauria estat la reyna, y per sempre, de la civilització, la mestressa del Mediterrani;—y la vostra Mare de Deu del Pilar fora la soberana dolça y venerada de la mes bella provincia de França. Ella qui axecá engallardidament la testa cridant que no volia ser francesa, quan lo gran Emperador humiliava la Europa entera!

Mes la realisació d' aquest ensomni no era pas decidida per la eterna sabiduria, y solament lo que esdevingué després pot aconsolarnos de lo que podia haver esdevingut. La Provenza devia unir-se á la França y ajudarla en lo acompliment

de ses gestes glorioses; l' Aragó havia de casarse ab Castella y anar ab ella á fer resplandir sobre 'l *Nou Mon* la CREU de Jesucrist, aquesta creu qui aparexentse á un de vostres primers reys, va guiarlo contra 'ls Moros, y vers la victoria!

Es el cas de repetir aci lo que deya als germans de Catalunya lo princep dels poetes de la nostra época, En Frederich Mistral:

Aro pamens se vèi, aro pamens sabén
Que dins l' ordre divin tout se fai pèr un bèn:
Li Prouvençau, flamo unanimo,
Sian de la grando Franço, e ni court ni coustiè;
Li Catalan bèn voulountiè
Siás de l' Espagno magnanimo.

Si, en l' ordre divi, tot se fa per major be; y qui sap, d' altra banda, quins son los camins que l' avenir se prepara á obrir al devant nostre? Fixém els esguards vers l' orient de exes clarianes de les que alguns íniciats han ja tal vegada esquinsat lo misteri, puix vos juro en nom del rey Pere, y vos ho juro també en nom de Mireya, de Calendau y de la fada Estrel-la, Provenza no ha pas llançat encara la última paraula de sa missió civilisadora y pacífica!

Si, les recanses serien inútils y sense rahó, puix un odi antich se fongué en una armonia comuna y se transformá en un amor sólít y lleal, quan tota la França, per un costat, y la Espanya, per l' altre, esdevingueren lo que En Pere III hauria volgut fer al crear son imperi llatí: un gran lluminar del mon!

Mes ay! açó no es pas un motiu pera que oblidém als passats qui foren los martyrs d' una causa desgraciada y santa. Els nostres héroes son uns sants qui veullen sobre la felicitat de les nostres patries, sia 'l que 's vulla 'l destí cap ahon la ma de Deu ens empeny, fins y tot quan aquest destí es contrari al quin ells volien atenyir. Y 'ls aragonesos, los catalans y 'ls provenzals qui no s' agenollessen devant de la memoria d' En Pere 'l Noble, serien los fills lleigs y dolents de mares generoses y belles... Mes, no cal pas prevenir contra d' un tal oblit als descendents d' En Fivaller, d' En Joan de Lanuza y dels conqueridors de Mallorca, y 'l culte dels recorts, tots lo practicáu, oh vosaltres aqui vinguts á la veu d' En Victor Balaguer, lo poeta, l' historiayre y l' home d' Estat qui barrejant tres patries en un sol amor ha sabut millor que ningú mes encarnar lo vell esperit dels trovadors.

Per lo tant, segur de trobarme en comunió

ab vosaltres, acabaré mon discurs axecant el pensament vers Pere de Muret redientli, en nom del poble vostre y del meu, la misteriosa pregaria de Gillem de Magret: «Oh, rey aragonés, qui ara esteu assentat aprop de Sant Pere, y que, dreturer, heu sigut coronat, puix que Deu vos ha duyt tant amunt recordáu vos de nosaltres qui som aci baix y protegiunos!»

Y diré finalment els tres crits qui degueren esser los seus quan caygué damunt la herba florida, ja que ells resumien el gran pensament de sa vida: Visca Catalunya! Visca Provenza! Visca Aragó!

LA PRINCESA DELS PRESSECHS

Una vegada era un rey qui tenia una filla. Quan la princesa nasqué, una fada li va dir que seria 'l seu espós l' home qui li dugués los millors pressechs del reyalme. La filla del rey desde molt petita mostrá una gran predilecció pera aquella fruyta.

Quan la minyona fou en estat de casarse, lo rey feu fer crides dient á la gent, que 'l qui portaria la mes guapa panerada de pressechs, y s' exiria de tres coses molt difícils, se casaria ab la seva filla.

Aprop del palau hi havia una horta magnífica, ahon, segons lo parer de tothom, se conreaven les millors especies d' aquesta mena de fruyta.

Quan lo senyor, qui era amo de la horta, sapigué la promesa del rey, va manar al masover, que li collís un cistell de pressechs ben triats entre 'ls millors que hi haguessen y que 'ls hi portés. Ell mateix va voler colocarlos en lo paner, posanthi pampols perque no 's freguessen l' un ab l' altre y arribessin guapos com eren.

Ben endiumenjat se'n aná cap al palau del rey ab lo paner sota 'l braç. Vetaquí que per el camí trobá una vella qui li va dir:

—Què porteu ab tant cuydado, mon senyor?

—Mores madures, digué 'l cavaller.

—Axis sia, respongué la vella.

Lo senyor arribá al palau y fou immediatament introduhit á la presencia del rey, á qui oferí son present. Ell somreya satisfet, tot esperant que 'l rey lo felicités per la esquisitat que portava; mes vetaquí que obriren lo paner, y en lloch dels pressechs preciosos que ell hi havia posat, lo trobaren plé de mores madures, y casi bé podrides qui feyen una fortor que no s' hi podia tenir cara.

Lo rey, creyent que aquell cavaller s'havia volgut burlar d'ell, lo feu espulsar del palau privantlo pera sempre mes de tornarhi.

L'endemà demati, lo fill del masover de aquella horta, collí los pressechs que s'erén madurats durant la nit y n'arreglà un paner com lo del seu amo, anantsen ell mateix á portarlos al rey. La vella se li presentá mentres hi anava y li va dir:

—Qué hi portéu, bon minyó, en aquest paner tan guapo?

—Cagallons de bé; li respongué lo desvergonyit.

—Axis sia, lo que dius.

Quan aquell xicot obrí 'l cistell pera fer present al rey de lo que portava, 's trobá que era ple de cagallons de bé. Lo rey, naturalment, al veure alló cridá als seus patges y 'l feu llançar fora del palau encomanant que 'ls tractes que li fessen, fossin prous pera ensenyarli de no burlarse del seu senyor y rey.

Lo pobre minyó arribá á casa seva mig mort dels cops qui li donaren los criats del rey.

En aquella casa tenien un *baylet* pera guardar les vaques y de tan bon minyó que era tots se li 'n burlaven y 'l tenien per beneyt. Se 'n aná á sa mestressa y li demaná si volia donarli uns quants pressechs:

—Ara si que m'has ben hagut, respongué la mestressa reventantse de riure; es á dir, que tu també voldrias la filla del rey, no? No ho coneixes, beneytás, que si 'l senyor, y després lo meu fill no la han poguda haver, no la haurás tú?

—Dexeumho probar, mestressa, replicá 'l baylet: mireu, donchs sembla que 'm sento alguna cosa aquí dins que 'm diu que seré mes sortós de lo que vos vos pensau.

—Pren, pren los que vulgues; més si després te maltracten no 't quexis, puix ja has sigut avisat y no 't planyeré cap mica.

Lo baylet tot axerit, saltant y ballant se 'n aná á la horta y triá de un á un los millors pressechs que hi havia. Agafá un cistelló, hi feu un bon llit de molsa y fulles verdes y aná col·locant los pressechs tant be com va saber. Se posá lo vestidet que tenia mes net y curiós, y tot poch á poquet se 'n aná envers lo palau del rey.

Trobá també la velleta qui li va dir:

—Noy, quin tresor hi deu haver en aquest paner que 'l portas ab tant cuydado; que hi dus *ungles de cos sant*?

—Mireu, bona velleta, hi porto pressechs pera la filla del rey, mes com que ja n'hi ha bona

pila, si 'n voliau menjar algun vos lo donaria de bona gana.

—Deu t'ho pach, bon minyó, t'ho accepto, y com que has tingut compassió d'una pobre vella que té de captar pera poguer menjar un boci de pa, jo t'ho vuy premiar. Mira, aquí tens aquesta vareta que 't donará tot lo que necessites; pero has de tenir compte á demanarli, puix son poder es limitat y no podrá servir sinó tres vegades. Ves en nom de Deu y si tu t'aportas be, jo t'asseguro que 't casarás ab la filla del rey.

Avans de anarsen, lo minyó doná les grans mercés á la bona vella y continuá lo camí cap al palau del rey.

Quan lo rey vegé aquell baylet, que no anava pas gayre flamant de roba, no volia rébrel, pensantse que tindria de fer lo mateix que aquells dies avans, mes veyent los criats que 'l minyó feya cara de bondat, ho digueren al senyor rey, qui consentí en rébrel, però jurant que si tornaven á durli alguna bestiesa, se 'n recordaria tots los dies de la seva vida. Mes axis que destapá 'l cistelló, lo rey se quedá admirat de veure uns pressechs com may n'hagues vist de tan preciosos.

Estava tant content que feu cridar la seva filla pera ensenyárlshi: y mentres la princesa 's mirava 'ls pressechs, lo baylet se la contemplava embadalit sense saberne apartar los ulls.

Lo rey, qui s'adoná de les mirades que donava á la seva filla, li digué:

—Veig que la meua filla t'agrada; has portat uns pressechs extraordinaris, crech que en tot lo mon no n'hi han de mes guapos; ab açó ara 't manca fer les tres coses difícils, que jo 't diré, y si ho fás, serás sens dupte lo qui les fades han designat pera esser lo meu gendre.

Avuy, me tens de portar un carro que no siga fet de cap carreter, ab dos cavalls que no hagin menjat may herba, y m'acompanyarás tots los homes que trobarás per el camí avans de la posta del sol.

* *

Lo baylet se 'n aná després d'haver saludat respectuosament al rey y haber donat una mirada á la princesa; quan siguié un xich en enllá, trobá una escala, ell que la tocá ab la vareta de la virtut y li va dir: Escala, per la virtut que Deu t'ha dat, tórnat un cotxe ben dispost; y desseguida fou fet. Va veure al cim d'un castanyer un parell d'esquirols qui menjaven castanyes: doná dos cops á la soca del arbre ab la vareta, dientli que 'ls esquirols se tornessen dos cavalls

ab les regnes y töt lo menester pera 'enganxar-los al cotxe. Los dos esquirols baxaren y, al esser devant del cotxe, 's tornaren un hermós tronch de cavalls ben endegats que 'l baylet enganxá al cotxe, y se 'n aná sense tenir menester de xurriaques, puix los cavalls obehien al primer crit.

Lo primer home que va trobar cambiava de lloch una iglesia qui era massa aprop d' un corral; suava com un carreter, mes al cap y á la fi ja la havia pogut traslladar. Lo baylet li oferí de pujar al cotxe y 'l bon home ho acceptá sense compliments.

Un xich mes en enllá, lo baylet vegé un home aegut qui acostava la orella á terra tant com podia.

—¿Qué fas aquí? li va dir lo baylet.

—Escolto si fa gayre via de creixer la trepadella.

—Vinaten ab mí.

Feu un salt y 's ficá al cotxe y continuaren lo viatge. Lo minyó s' adoná que un home bufava com nosaltres bufem quan trobem que les sopes cremen.

—Per qué bufas axís, hereu?

—Bufo pera fer girar lo molí de vent del meu masover qui es á set hores lluny d' ací.

Lo bufador acceptá d' assentarse al cotxe al costat dels altres. Arribaren á una pujada molt dreta, y 'l baylet dexá anar los cavalls al pas; y vegé un home que escupia y les seves escupinades se tornaren una patna de glas y un altre home qui portava unes alforges que dintre de la una hi duya 'l día y en la altra la nit; tots pujaren molt de gust al cotxe, y 'l minyó estava molt content pensant que aquexa gent podrien servirli molt pera 'ls seus menesters.

Al cap de vall, trobá un guerrer qui duya una espasa que tallava á set hores lluny: lo convidá á fer via ab los que ja duya al cotxe, y, veyent que 'l sol s' anava á pondre, prengué lo camí que conduhia al palau del rey, y, al arribarhi, li presentá á la gent que havia trobat per lo camí.

—Molt be, li digué 'l rey, estich molt content de tú; demá 't manaré una altra cosa. Enviaré coloms á una ciutat lluny d' ací, manant que 'ls engeguen al moment d' arribarhi; una bona estona després, enviaré un altre vol de coloms á la mateixa ciutat, y perá que pugues casarte ab la meua filla, cal que 'ls coloms qui se 'n endurán darrerament d' ací, sien los primers de tornarhi.

Lendemá á trench d' alba, lo baylet s' enfilá al cotxe ab tota la gent que havia trobat lo día avans. Aviat vegé passar per damunt del seu cap lo vol de coloms que 'l rey havia engegat; y al cap d' un bon xich, l' altre vol passá per allí ahon ells eren.

Quan los hagueren perduts de vista, digué al qui escoltava com crexia la trepadella, que s' agegués á terra y li digués si 'ls coloms ja tornaven.

L' home escoltá una gran estona, y llavors digué:—Ja han sortit de la ciutat y sento lo brigit de llurs ales: lo primer vol, es tres hores mes endavant que 'l segon.

Llavors lo minyó, maná al qui feya voltar los molins que bufés ben fort: lo primer vol de coloms no pogué soportar lo vent y 'l tirá 4 hores enrera, y com que llavors los mes enderrerits guanyaven als primers de una hora de camí, arribaren primerament al colomar del rey, los darrers que n' havien sortit.

Lo rey doná la enhorabona al baylet per sa segona victoria y li digué lo que li calia fer l' endemá com á darrera prova.

—Demá, li va dir, tindré una gran batalla ab los meus enemichs, quines forces son molt superiors á les meves: caldrá donchs, que tú fasses que les meves tropes guanyen la victoria.

Desde la primera hora del matí, l' enamorat de la princesa enganxá 'l cotxe y, acompanyat de la seva gent, arribá al camp de batalla en lo mateix moment que les tropes formaven.

Per orde seva, aquell qui, escupint, produhia patnes de glas, escup que escupirás devant del lloch ahon hi havia la cavalleria dels enemichs y relliscava tant que tots los cavalls caygueren per ací y per allá sense poguer avansar ni un sol pas.

L' home de les alforges obrí la que contenia la nit aprop dels enemichs qui 's quedaren en les tenebres fins al punt de no veures los uns als altres; la armada del rey estava en plena claror de día, y lo guerrer qui ab la seva espasa tallava á set hores lluny sabrejava als enemichs fent volar en l' ayre los caps y 'ls braços; de manera que en poch moments les tropes enemigues quedaren completament destruïdes.

Quan lo baylet vegé que havia complert la última prova, demaná lo darrer favor á la varetta de la virtut. Li demaná que per la virtut que Deu li havia donat, lo fes tornar hermós y

gallart com un gran senyor. Corregué cap al palau del rey, y era tan guapo y ensenyorit que la princesa se 'n va emprendre y no va posar cap inconvenient á pendrel per espós.

Feren unes belles festes per lo casament: poch temps després lo rey morí, y lo seu gendre, qui 'l succehi en lo trono, regná felisment molts anys ben estimat de tots los seus vassalls.

Per la traducció: FRANAR.

MONTBLANCH

(Continuació.)

Alli prop una lápida consigna que 'l basament del presbiteri fou fet en 1505. A la part del Evangeli, hi ha dues capelles ab detalls del període ojival, y en lo pany de mur de l' una á l' altra, s' hi veu un sepulcre-ossari probablement del sigle xv completament desfigurat. Apenes veureu en los plafons una lápida malmesa flanquejada per dos lóbulos que enquadran escuts, tot plegat cobejat per un arch ab frondàri y pinacles, ocupant les enjutes dos escuts ab una ala. En la part inferior hi ha la figura d' una abadesa en alt relleu, tambe entre dos escuts iguals als aludits.

Una petita ullada nos bastará pera formarnos càrrech del altar major d' ordre jónich, lo qual ostenta en son centre les dues célebres estàtues de la Mare de Deu. Sens cap destorb, se 't permetrà pujar al camaril, curiós excursionista, á contemplar d' aprop la Imatge, obra gòtica y tota de alabastre massís, ben esculpturada y de forma natural, pero respecte á la petita Verge que á sos peus hi ha cuyadosament tancada, y que 's guarda com á reliquia, detura ta curiositat arqueològica, excursionista investigador, y acòtat doblant lo genoll, devant de lo que la devoció de tantes generacions, ha fet devenir tan sagrat.

La visita á la Serra, es molt apropósit quan solsament destorban sa soletat los religiosos cants de les monjes. Alashores al sortir reposant un xich á l' ombra d' aquella soletat, gosareu del panorama que d' alli s' ovira, que compren tota la conca ab sos conreus, Poblet, carreteres y camins que la llistan per tots indrets, y al lluny les serralades que la tancan; quadro plè de poesia y de repós, algunes vegades torbat per la campaneta del Convent, quals metálchs sons retruynen mes enllá de la conca.

Devallant cap al riu Francolí y á poch tret d'

ahon nos trobem, farem cap al *Convent de la Mercé* que ara deu ocupar la nostra atenció. No consta gayre clara la fetxa de sa fundació. Feliu de la Penya (1) diu que 'l fundá 'l rey D. Jaume I en 1240, qual dato l' apoyan molts historiadors moderns. Camós (2) fa constar que 'l fundá Sant Pere Armengol, fill de la Guardia, al tornar d' Alger, en 1290, dotantlo á la vegada d' una Imatge de la Verge que rescatá dels moros, sots la invocació del Miracle. Siga com siga, sa existencia es innegable en lo sigle XIII.

De sa historia res ne sabem. Se coneix que ha passat per moltes vicissituts. En 1585 l' hem trobat abandonat per sa comunitat y quasi convertit en runes. Se degué refer y pendrer increment, toda vegada que en lo sigle passat sabem que sostenia 260 pobres.

Respecte á la Imatge qual ofrena se deu á Sant Pere Armengol, fill del proper lloch de la Guardia, Camós diu que la vejà al costat del retaule major en la part de l' Epístola, á considerable alsada y resguardantla un rexadet de ferro. Diu que la imatge es de una materia com escorxa d' arbre y de mitg cos, medint d' alsada tres quarts y mitj. Sosté lo Jesuset ab lo bras esquer, y aquest te lo dret en lo pit de la Verge y en l' altre una poma que inclina envers llur cos. Se contan d' aquesta sagrada efigie, moltes maravelles y entre elles la que obrá en lo mes d' Abril del any 1652 ab motiu d' una ferma sequedat que delmava los conreus del terme. Fou estreta y portada en professó fins al convent de la Serra, y al comensar á cantar la missa ab tot y estar lo cel molt seré, se comensaren á formarse núvols per dessorbre la Pasquala que prompte descarregaren tota la pluja suficient, á dexar ben parada la terra y l' afligit vehinatge que 's marvellá del fet.

Poch interés ofereix avuy lo que resta del convent mercenari. Refet en diferentes ocasions, ha vingut á parar en una construcció sense caràcter que s' utilisava pera Seminari quan lo visitarem (1887). La iglesia y dependències actuals foren construhides en lo sigle passat, si mal ho recordem. La obra es nua de tot adorno. En son interior encara 's poden veurer algunes obres esculptòriques del célebre Belart, fill de la població.

LO CONVENT DE SANT FRANCESCH, es cap á llavant y junt als murs de la vila. Feliu de la Penya

(1) *Anales de Cataluña.*

(2) *Jardín de María.*

y altres historiadors copiantho del meteix, diuen que fou edificat ab caritats dels vehins en l' any 1286 ó 1287, mes consultant á Coll (1) trobem que l' any fixo de sa fundació, no consta per falta de documents, empero esmenta que 'l cronista franciscá Uvadingo en lo volum IV de sos *Anal's*, diu que sa fundació fou abans del 1387 per quan en aquest any, l' Infant D. Martí essent Duch de, Montblanch, concedi un privilegi á favor d' aquest convent. Durant los sigles XIV y XV pertenesqué á la Custodia de Lleyda, y quan en lo sigle XV s' introduhiren en los convents Franciscans de Catalunya, los abusos y corrupcions contra la perfecta observancia de la regla que també tocá al de Montblanch, se disposá que passessin á viurer sos religiosos, com á claustrals perseverant fins lo pontificat de Pio V en que foren ex-políats, tornantlo á possehir los rigurosament observadors de la regla. Les rendes que 'ls claustrals havian adquirit, considerant que eren contra del estat de pobresa prescrita per la regla franciscana, foren per autoritat apostólica consignades y apropiades al convent de Clarissas de la Serra en la metexa població.

¡Llástima que les cróniques de Mochales, qui visitá aquest convent á principi del sigle XVII, y de Joseph Batlle, qui 'l visitá en lo sigle passat, restessin inédites en l' arxiu del convent de Barcelona! Si fos possible sa consulta, tal vegada adquiririem majors datos pera la historia del que considerem. (2)

Avuy encara l' excursionista pot visitar les runes de St. Francesch. Se conserva la iglesia que está destinada á magatzém y es de propietat particular. Perteneix al gòtich primari especialment sa fatxada. Aquesta mira á ponent, tenint á son enfront un gran espay que abans era pati amurallat en lo que s' hi alsava una creu de pedra que ja no existeix. La portada lleugerament apuntada, encara guarda les tradicions del estil románich en son rectangular un xich ressortit que l' encuadra y que 'l barroquisme surmonta ab un ninxo que soplujá á una imatge. Les arquivoltes en degradació forman dues seccions, venint acusada la primera, ab quatre columnetes per banda de llises bases y esculpturats capitells damunt dels quals, corre una canya ahon reposan los quatre baquetons degradats en lo gruix del ressortit cos indicat. Com si fos continuació del parament se desenrotlla un arch adovellat,

destacantse r.u d' adornos, en qual intrados s' hi degradan tres columnetes iguals á les aludides que despedexen altres tants baquetons, formant axis lo que podríam dir segona secció. Los capitells estan rublerts de fullatge y adornos peculiars al art ojival. La porta ha sigut tapiada. Un grós finestral també tapiat s' obra damunt de la descrita portada. Enquadrat en sa part superior per una pestanya, ve tripartit per dues primíssimes columnetes que sostenen tres seccions de trepat's d' un treball delicat. Tot lo restant de parament es nu y termina ab teulat á doble vessant.

L' exterior per l' una banda desembrassat y per l' altra cubert de novelles construccions, se presenta reforsat per fexuchs contraforts, com també l' ábside, vegentse en algun de sos intermitjos finestrals dignes del curiós visitant. També 's noten dues bases de torre-campanar que no tingueren terminació. Lo cos de les campanes del que ara existeix, encara que remembri les construccions romániques ab sos cintrats vanos y ressortit teulat, sembla posterior á sa basa, puix que 'ns presenta una construcció de tapia distinta de son basament tot de pedra de fil. La escala que hi mena te r' 10 metres de llum, les cares d' amplada 2'84, y 'l gruix es de 0'92 centimetres.

L' interior d' una sola nau ab creuer y capelles laterals correspon á son origen. La volta es apuntada y ab sis archs d' aresta. Al visitarlo nosaltres en 1885 estava ple de botes y altres trastos, y per consegüent no pogueren esser de gayre profit nostres investigacions. En la segona capella de la dreta hi vegerem un magnífich sepulcre adossat en lo mur, y sostingut per dos monstres que esquadran dos pinacles y un frontó delicadament trepat. Tots los paraments restan fumats per les flames del any 35. Coll (1) diu que en son temps, hi havia una capella dedicada als Sants mártirs Cosme y Damiá qual altar era privilegiat, y 's treya ánima del purgatori en cada missa que s' hi celebrava per concessió del Papa Gregori XIII, com constava en la butlla auténtica que 's guardava en l' arxiu del convent. Ademés conservava dues reliquies de les Santes Maria y Gracia germanes que foren de St. Bernat d' Alzira, y que l' abad de Poblet, Simó Trilla, donada la molta veneració que tenia á aquest convent ne feu donació en 1606 (2).

A. PALAU Y DULCET.

(Seguirá.)

(1) *Cronica Seráfica*. Llibre VI. Capítol IX.

(2) Pera mes detalls d' aquests manuscrits, vegis Serra y Postius. *Prodigios y finezas de los ángeles*.

(1) *Crónica Seráfica*.

(2) Actualment se conservan en la iglesia de Sta Maria.

MOVIMENT REGIONALISTA

ESPANYA

Catalunya.—Nostre estimat company *Lo Somatent*, valent diari regionalista que s publica á Reus, en son número corresponent al dia 12 d'aquest mes, insertá un article titulat: *Protecció als desheretats!* dedicat principalment á combatre als qui pretenen contrariar la humanitaria obra de la *Associació Catalanista* de Reus, de redimir metálicament als minyons de Reus á qui toqui anar á Cuba. Set dies després, lo 19 del mes que som, lo Jutjat denunciá l'esmentat article essent pres nostre estimat company don Joan Puig y Alguer, director del diari, qui, al cap de divuyt hores, fou posat en llibertat provisional.

Confiant que la ensopegada será per mes gran profit de nostra causa, desitjam que la denuncia no dague gayres amohinos als nostres companys. A aqueix efecte poden contar els nostres amichs ab la cooperació fraternal de LA VEU DE CATALUNYA.

—Lo número coresponent al dia 15 de aquest mes, de *La Aurora*, porta-veus de la *Associació de Coros de Clavé*, está dedicat á la memoria del malaguanyat D. Manel Gardó y Ferrer, secretari de la esmentada associació. (A. C. S). Havia nascut en Gardó á Valencia y era un de nostres coristes més entusiastes de la obra del immortal musich-poeta y del conreu de les lletres catalanes.

En l'esmentat número hi figuran gran nombre de treballs escrits en prosa y vers dedicats á sa memoria, entre ells sentides poesies de nostres bons amich D. Jaume Casas y Pallerol, D. Anton Pubill y Soriquer y D. Ramón Ramón y Vidales. Tots los treballs, menys los oficials y algunes ratlles d'un mallorquí, están escrits en nostra benvolguda llengua.

—Están ja molt avansats los estudis ensaigs de la gran missa coral del sigle XIV que baix la direcció dels senyors Millet y Comelles, los coros d'homes y noys del «Orfeo Catalá», compostos d'una massa coral de 130 executants, cantarán lo dia 11 d'Octubre vinent en lo Monestir de Montserrat ab motiu de les grans festes religioses que s celebrarán en lo mateix. Les senyoretas socies están brodant un estandart pera que sia benehit en dites festes religioses. Lo coro de senyoretas no pendrá part en la execució de la referida missa.

—Tal com vam anunciar, lo passat diumenge se celebrá á Canet de Mar la festa patronal de la *Germandat de la Misericordia* pera *inválids del treball*, societat inspirada en l'esperit cristiá y germanivol de nostres inolvidables institucions gremials.

L'acte més important, com es de suposar, fou la funció religiosa, en la que pronunciá un magnífich sermó en nostra llengua, nostre reverent company de causa lo Dr. don Ferrán Sellarés, Rector de Teyá. En ell després d'examinar les diferentes solucions que al problema social pretenen donar les diferentes escoles que s'han dedicat á son estudi, presentá com á única salvadora, la solució cristiana y catalana, la que restauri l'anti-h esperit gremial y corporatiu que distingia á la societat catalana.

Avans de la celebració del ofici, en lo que s'executá la missa de Mercadante, fou benehida la magnífica bandera de la *Germandat*. L'aspecte d'aquesta ensenya es molt semblant als pendons gremials de les corporacions barce-

lonines dels temps mitj-ivals. Es de domás de seda blanch y d'un pur istil górich, lo mateix que l'anagrama de Maria y estrella que la capsen. Al bell mig y sobre l'escut de Catalunya, s'hi destaca la imatge de la Verge de la Misericordia, superbament brodada y pintada. En lo revers s'hi veuen les armes de Canet, lo nom de la societat y l'any de la fundació. Pengen del estandart, amples cintes de seda dels colors nacionals de Catalunya, que porten brodada la sentència bíblica: «Lo germá ajudat del germá es com una societat forta,» escrita en catalá com totes les altres llegendes de la bandera.

La part profana de la festa també resultá molt lluhida.

Dijous d'aquesta setmana passá á millor vida

DONYA MARIA MIR Y JUNOY DE CAZE

mare política del nostre estimadíssim amich y company de Redacció, En Joaquím Cabot y Rovira.

Recomanám als nostres abonats y lectors que encomanin á Deu la ánima de la difunta y que li demanin també un bon consol pera la apenada familia ab la que ns lliguen llaços tant obligadors.

—Lo dia 13 d'aquest mes se celebrá en lo *Centre Catalá* de Sabadell una vetllada literaria musical organizada per la Secció d'Arts y Lletres del mateix.

Com de costum, la concurrencia fou numerosa y escullida, figuranthi les families mes distingides de nostra ciutat.

Oberta la sessió pel senyor president de la Secció, don Marcell Brossa, se distingiren en la Part musical les senyoretas Filomena Climent y Agna Grau qu'executaren en lo piano escullides composicions, mereixent los aplausos de la concurrencia per lo bon gust artístich y colorit que sapi-gueren donar á totes les pessas qu'executaren.

Lo senyor Mateu Rifá acompanyat del senyor Quer tocá ab lluhiment dues magnífiques composicions de Sarasate y Brndis de Salas.

En la part literaria se distingiren los sócis senyors Padró, Brossa J. y Saló en la lectura de inspirades poesies.

La concurrencia sorti molt complascuda de dita agradable vetllada.

—Lo Consell General del *Centre Catalá* de Sabadell pera 'l nou curs de 1896 á 97 ha quedat constituht en la forma següent:

Comissió Executiva: President, Antoni de P. Campmany, Vis-President, Joan Grau y Puig; tresorer Joseph Figueras y Saltó, Secretari, E. Diumaró y Grané; Bibliotecari, Joan Brossa.

Arts y Lletres: President, Joseph Got y Anguera; Vis-President, Marcell Brossa; Secretari, Domingo Saló.

Agricultura Industria y Comers: President, Modest Duran y Folguera; Vis-President, Sebastiá Lopez, Secretari, Francesch Rifá y Planas.

Ciencias Llegislació é Historia: President, Juli Batllellé; Vis-President, Francesch Barata y Planas; Secretari, Menna Claramunt.

—Hem tingut lo gust de rebre una artística esquila re-

dactada en català, en la que se 'ns convida a la Primera Missa que el nou sacerdot D. Joseph Raguer y Carbonell cantarà lo dia 29 d'aquest mes en la Real Basílica de Santa Maria de Ripoll, apadrinantlo D. Tomás Raguer y D.ª Remey Raguer de Cros.

Doném les gracies al nou celebrant per sa atenció y preguem al bon Deu, li concedesca totes les virtuts necessaries pera desempenyar ab santedat, son sagrat ministeri.

Mallorca.—L'Estat centralista sempre està atent pera enderrocar les joyes artístiques de les regions.

Are 's volia vendre la històrica casa del Consulat de Palma de Mallorca, haventse anunciat la subasta pera 'l dia 17 del vinent Octubre.

Per sort les gestions del Ajuntament, han obtingut la conservació de tant artística joia.

Euskaria.—Lo dia 13 d'aquest mes se celebrà en la vall de Zubieta la tradicional festa commemorativa de les juntes municipals reunides en la casa d'Aizpurua l'any 1813.

A les deu se celebrà una solemne Missa en la parroquia de Sant Jaume, ab sermó en bascongat, oferint l'alcalde y regidors de San Sebastián, segons antiga costum foral, los ciris que tingueren encesos durant la consagració y comunió del sacerdot.

En la històrica casa d'Aizpurua, un sacerdot resà uñes absoltes, pronunciant després l'alcalde un discurs alusiu al acte, en llengua bascongada. Acte seguit la musica entonà 'l *Guernicaco arbola*, servintse als convidats un lleuger *amaiketako*.

Després se celebrà l'apat oficial, y a la tarde va haverhi deliciosos excursions a la isla de Urbitarte y pobles vehins, jugantse ademés partits de pilota y ballantse *zortzikos*.

Navarra.—Nostre estimat company de Tudela *La Region*, fa memoria del aniversari de la unió de Navarra ab Castilla en un valent article (que segurament trobaria denunciabile el pell-prima de governador de la nostra provincia.) D'aquest article traduhim els següents bocins:

«Fan tres cents vuytanta tres anys que Pere de Mur, Alcalde, y García Peres de Vierlas, Jurat, abdos Procuradors y missatgers d'aquesta ciutat de Tudela, donaren en Pamplona llur consentiment a la Unió de Navarra ab Castilla.

«Tres cents vuytanta tres anys fan que 'l valent capitá tudelench Dionís de Eza després de llealíssima y allargada resistencia en lo Castell de nostra població, baxá de ses muralles, cedint més a la força de les circumstancies que a la del enemich, y enduhentsen exa clau de la Ciutadela que no volgué entregar al capdill castellá y que com a senyal de noble independència é inquebrantable llealtat a la dinastia proscripita penjá en l'arch de la seva Capella, a santa Maria.

«Tres cents vuytanta tres anys fan que 'l duch de Alba bratá en los campanars de nostres iglesies ab el penó morat de Castilla y 'l groch y vermell d'Aragó, les purpurines banderes de nostra patria Navarra.

«Y tres cents vuytanta tres anys han, finalment, que 'l rey d'Aragó y rey consort de Castilla, Ferrán, jurá respectar y millorar els nostres Furs, jurá en nom d'ell y de tots els seus descendents acatar nostres franqueses, usos privilegiis, y costums.

«Recórdinse 'ls nostres compatriotes d'aquests fets. Medítintlos com cal. Y preguntintse:

«¿Qué han fet los governs del torn pacífich pera cumplir el solemne jurament d'En Ferrán?

«¿Qué han fet los ministeris de En Antoni Cánovas del Castillo y d'En Práxedes Mateu Sagasta pera que Navarra crega en la sinceritat del pacte d'Unió ab Aragó y Castilla?»

ESTRANGER

Suecia y Noruega.—En les festes que la Noruega ha dedicat a En Nansen lo célebre explorador qui acaba de tornar d'una excursió arriscadíssima y de gran importancia, s'han manifestat una vegada més les aspiracions regionalistes dels Noruechs enfront de les pretensions absorbents dels suechs. Dos periodistes de Berlín parlen d'açó, després d'assistir a les festes y d'haver tingut conversacions ab En Bjoernson y ab el Rey.

Fan notar aquets periodistes que en certs moments les festes han revestit caràcter polítich y particularista. Acabada la recepció de En Nansen per lo Rey, tingué lloch una reunió popular, y l'orador en ella fou precisament el citat Bjoernson, l'eminent literat d'idees republicanes y separatistes. En son discurs reivindicá pera la Noruega sola la gloria d'En Nansen y dexá entendre que l'honor d'haverlo per fill no volien pas partírsel ab els suechs. El mateix orador, parlant ab els periodistes berlinesos, feu esment de coses desagradoses de temps propers: «Hem estat, digué, a dos dits de la guerra (volia dir de la guerra ab Suecia); ara (y assenyalava ab un moviment de cap la estada reyal), nosaltres sabem lo que se 'ns vol, y 's deu saber lo que volém.» Y, afegí al cap d'un xich: «Vaig escriure, fan vint anys un drama que ací causa grossa impressió; hi poso un rey qui, de mica en mica, porta l'Estat a la ruína; acaba per estarne convensut y abdica.» Per la seva banda el rey digué als periodistes: «Estich en una situació terriblement dificultosa, y 'l porvenir m'amohina seriament. Los noruechs fan més política que cap altre poble. Açó m'ha donat molts mals de cap; però, ajudant Deu, arribaré a terme. Soch rey de Noruega, y ho seré. La lluyta es forta, però venceré.

Austria-Hungria.—La premsa política comenta com un succés granat lo discurs que 'l diputat jove-txech Eím ha pronunciat devant dels seus electors de Leitomischi. La táctica dels joves-txechs s'havia caracterisat fins ara per la valenta intransigencia dels diputats Gregy y Herold. En Eím ha indicat que creya arribada la hora de mudarla, cercant en los altres partis qui figuren en lo Parlament del imperi, acomodaments y aliances que fessen dels joves-txechs un element indispensable al quefue del govern comte Barleni, a cambi de concessions al programa del partit. Alguns periódichs fent notar que la táctica transaccionista que han seguit los polachs de Galitzia, ha donat a les aspiracions d'aquets resultats d'importancia, aplaudexen les insinuacions d'En Eím: però falta veure la opinió que 'n farán los patriotes boemis.

Alemanya.—En un Congrès celebrat a Amberg per les societats catòliques del sur d'Alemanya, En Schoedler, diputat en lo Reichstag, parlá sobres la qüestió de la regència en la Baviera. «Hi han, va dir, actualment, tendències anti federalistes, a les que ha de oposarse una resistencia enérgica. Ademés de la Baviera tenen regencies lo ducat de

Brunswick y 'l principat de Lippe. La Baviera sabrà defensar els seus drets; però es de desitjar que 'l sistema de les regencies no prevaixi en la Alemanya. Es necessari que en la Baviera, l'estat provisional se mudi en un estat definitiu, açó es, que la regencia sia reemplaçada per la realesa. Ens cal un soberà revestit de totes les atribucions reials, y qui sia un mur resistent contra totes les tendències anti-federals dels unitaristes.»

França.—La revista mensual *Lou Viro-soulèu* que 's publica á París com á portant-veu del Felibrige parisench ha sigut objecte de millores importants. Desde 'l present mes de Setembre publicarà en cada número una crònica, varietats, echos felibrenchs, estudis sobres les costums del mitgdia, revista de periódichs en llengua d'oc, bibliografia felibrenca, etc. De manera que 'l *Viro-Soulèu* es una publicació, realment indispensable als qui interessa 'l moviment regionalista dels nostres vehins.

El número de Setembre, que acabám de rebre, es un galant compliment de les reformes anunciades: Una narració d'En Batista Bonnet, el sorprenent prosista; un estudi d'En Fourés sobre En Ramband de Vaqueiros «el mes gran dels trovadors de Provenza»; En Ramón Sudre hi conta una tradició de Colliure... en fi que es una revista que 's fa llegir ab afició y profit.

Desitjam al company de causa bona sort en la novella campanya.

—En lo número del 5 de juliol del periódich la *Europa-Artista* publicá 'l notable escriptor-felibre En Elías Fourés un article recomanant als editors de música, qui poguessen capirne y estimarne la importancia, la empresa de cercar en los manuscrits de la biblioteca nacional senyalats per En Raynouard la nota d'alguns ayres conservats de les cançons dels trovadors, pera servir á les actuals generacions aquesta esquisitat delicada d'una música del segle XII ó XIII.

Sembla que la reclamació d'En Fourés no haurá estat vana. El mateix escriptor esplica en lo darrer número del periódich *Lou Viro-Soulèu* que probablement escometerá la tasca un editor, de nom Poulalion, habitant á París carrer des *Petits-champs* 35-39. Y diu En Fourés: «Felibres, amichs, felicitém y encoratgém á aquest artista. Sentir en la vinenta Cort d'amor una cançó d'En Bernat de Ventadour, d'En Pere Vidal ó d'En Bertran de Born, ab la música d'aquell temps, quina evocació més enamorada y quina sensació més rara!»

—Traduhim de l'estimat *Aiòli* d'Avinyó:

Uns quants entusiastes, per la seva propia iniciativa y sense que hi tinga res que veure 'l Consistori felibrench, s'han emprés la convocació d'un humil congrés á Avinyó pera discorrehi sobre l'assumpto de la nostra llengua. Y de tal manera interessa al present aquesta qüestió, que tots els diaris donaren la noticia y assenyalaren la data del congrés. Fins y tot que 'ls guardians del partit centralista se n'han esferehit com si trontollés la terra, y 'l menja-migdia de l'*Echó de Paris*, En Lepelletier, ha desseguida reeditat la seva xanfaynada de costum sobres la «Cointessa» mistralenca. Però aquest Lapelletier deu envellirse, puix vetaquí ben bé nou ó deu vegades que, cada quatre ó cinch anys remuga 'l mateix article sobre el peril provençal.

Y no es pas sense ferhi una riallada que, cent anys de passo després del 89, veyém als dexebles del famós reverent Grégoire escumegar sempre ab quimera igual contra

'l parlar del Migdia, qui, ni mes ni menys que 'l aucellet de la rondalla de la ávia, no te de fer sinó cantar.

Piu, piu

Sempre viu

pera fer renegar y denmarse als seus enemichs. Y com voléu que no 'ns ne riguém? Feu el favor d'escoltar un xich la tonada:

«Lo que prova ben be que en aquesta qüestió dels toros no s'tracta sino d'una tentativa de descentralisació legislativa, del esbullament del enfexat de les lleys uniformes, dels retorns als usatges y al dret de les províncies, es aquest congrés d'Avinyó organísat per los trovadors.

L'objecte del congrés d'Avinyó es francament, podriam dir cinicament, atrevidament separatista. Se tracta de restablir la llengua d'oc en la tribuna, en la iglesia, en la escola. Evidentment, vetaquí una utopia, un sonmi; però, no es una senyal del temps, com haurien dit en la época d'En Jouffroy, açó de que 's gosi formular exa proposició? Açó es una llevor de revolta llançada al etzar. En la ánima de les gentades no hi grillará ni mica, ara com ara. Però 'l ferment quedarà y al seu temps, en un medi propici y en circumstancies favorables, llevará aquest dolent gra. *Caldrá allavors acudir pera estirparlo al ferro y al foch pera anorrear ses arrels mes petites*: tal vegada es més de bon seny comensar des d'ara l'arrencament.»

Y comenta L' *Aiòli*:

Creyéu que 'l llegat qui aquissava la creuada en temps de Simó de Monfort, xerramequejava altrament? Y ab tot y açó parlen de pogrés, de llibertat, d'agermanament, y per quatre felibres qui volen acoblar-se pera mantenir sa llengua, á ultims del segle dinou, un diari qui 's nomena l'*Echó de Paris*, parla d'estarne á foch y á sang el mes hermos bocí de la França!

Vaja, aném, lo que es per aquesta vegada, ja poden tornar la espasa á la reyna, los llegats de l'*Echó de Paris*, del *Radical* y demés creuayres. Lo Congrés d'Avinyó que, apesar de les amenasses, se fará 'l 22, no es sinó una provatura pera veure com pinta la cosa... Oques del Capitoli, podéu dormir tranquiles!

Turquia.—Apaygabada la insurrecció nacionalista dels grechs-cristians de Creta, mercés á la acceptació per part del Sultan y dels representants dels revoltats de les proposicions de les grans potencies, el despotisme imposicionista dels turchs flagella despiadadament als pobrets cristians de la Armenia. Els crits de dolor y 'ls gemechs d'angoxa d'aquests desgraciats, commouen á tota la Europa. Cap Estat, empró, no ha gosat á dur les seves manifestacions de condol á favor de les víctimes y de justa ira contra 'l tirá com la Angleterra.

Ja en la qüestió cretenca foren també 'ls inglesos los principals advocats de la causa dels oprimits. Ara, en vista de les matances y brutalisació de que son víctimes els armenis, y que han determinat el llançament d'aquest poble al camp de la revolta, ahon s'ha axecat la bandera de ses reivindicacions nacionalistes, s'han celebrat á Anglaterra una pila de grans meetings, en que han ressonat els crits d'indignació contra 'l Sultá y les paraules d'amor y d'encoratjament als desesperats armenis. Entre aquestes veus ha estat mes que cap escoltada la d'En Gladstone, lo noble sostenidor de les causes dels pobles oprimits.

Aquesta actitud dels inglesos, sobre tot la part que hi té lo venerable Gladstone, ha provocat recriminacions agres dels qui sacrifiquen els nobles sentiments á la sequedat de les mires d'una política egoista. No obstant, sembla que les protestes ingleses no dexarán de portar el seu fruyt, com lo portaven suara á favor dels grechs de Creta, puix se comensa de parlar d'una intervenció de les grans potencies pera posar fré als diaris assassinats que en la població armenia cometen els ferotges turchs.

El Papa s'ha interessat també pera 'ls pobrets armenis y els ha enviat aussilis pera contribuhir al socós de ses necessitats mes peremptories.

La prova per la que passen els armenis es força dura, pero Deu voldrá que sigui la darrera. També ells veurán lluhir pera ses anyorances el día del triomf.

El nacionalisme, el patriotisme de debó pateix y gemega en casi be tots los Estats de Europa; mes ve un día que les llágrimes se tornen escumera de ira y 'ls planys crits de revolta, y allavors es que en lo rellotxe de la Providencia apareix senyalada la hora del deslliurament. D'una en una anirán cayent á terra les odioses y tirániques construccions de la política artificial del egoisme dels forts ó dels sortosos, y lasanta Naturalesa tornarà á veure 'ls homens acoblats al redós de la llibertat de cada poble y de cada nació. Avuy fos y demá festa.

LO REGIONALISME EN LA PREMPSA

LO CATALANISTA. Sabadell, 20 de Setembre: *Un sermó notable*. Tracta del pronunciat á Montserrat per lo Doctor Ramón Garriga, en lo Monestir de Montserrat, lo día 8 del mes que som.

LO GERONÉS. Girona, 20 de Setembre: *Lo manifest dels carlins y 'l Regionalisme*, per J. B. y S. Examina lo document aludit en lo que 's promet una «descentralisació administrativa y económica» y proba que res queda del antich tradicionalisme de que galejaven los carlins.

LAS CUATRE BARRAS. Vilafranca del Panadés, 20 de Setembre: *Lo discurs d' en Balaguer*. Examina lo discurs pronunciat per aquest senyor en los Jochs Florals de Catalunya, entretenintse á rebatre lo dictat de «rey de soberanía nacional» donat per D. Víctor Balaguer, á D. Ferrán d' Antequera.

LLIBRES REBUTS

San Pedro de Camprodón.—Apuntes y planos relativos á su restauración por Antonio Serrallach, arquitecto autor del proyecto.

En lo bisbat de Girona son molts los monuments antichs que merexerien una adecuada restauració, y entre aquets hi figurava principalment lo monastir de Camprodón. La iniciativa del virtuós Prelat qui está al devant del Bisbat referit s' es despertada suara y en bona fé que fora convenientíssim que procurás mantenirla constantment desperta á semblança de lo que fá 'l lltm, Morgades á Vich. Dihém açó porque entenem nosaltres que 'ls tresors arqueològichs de aquexa mena no valen tant per los seus antecedents històrichs ó artistichs, com per lo testimoni que donen d' épques que foren venturoses pera Catalunya y que avuy son de anyorar. Restaurar monastirs com lo de Cam-

prodón es fer *pàtria* ab tanta eficacia com la fem nosaltres predicant lo dret que tenim los catalans á la recuperació de les llibertats que 'ns furtaren, y tots los qui aquexes restauracions empenyen proven qu' están identificats ab l' esperit de resurrecció que poch á poch va imposantse á Catalunya. Aquest es lo punt de vista baix lo cual y preferentment nosaltres donám importancia á la iniciativa del senyor Bisbe de Girona.

En la part que correspón al arquitecte, com á encarregat del projecte de restauració, nos plau de debó que 'l Sr. Serrallach haja prescindit de teories personals, dexant de banda la originalitat arreglada al seu temperament artistich, y que s' haja concretat á seguir les ratlles distintives del Monastir de Camprodón, les quals son admirables per la sua aristocrática simplicitat. Aquesta es la missió dels arquitectes de conciencia, adaptarse á lo subsistent y á lo que han acreditat los sigles, pera restaurar sense modificar, sense afegirhi embelliments postigos é incompatibles. Açó es de aplaudir sempre.

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Día 13.

Reunits los alcaldes y contribuyents d' alguns pobles del districte de Manresa, acorden constituir una associació de propietaris de finques rústiques pera defensar sos interessos contra 'ls perjudicis que 'ls ocasionen los agents executius del Estat espanyol.

Día 20.

Te lloch, sense cap incident especial, la concentració dels minyons escedents de cupo de la quinta de 1893, cridats al servey actiu de les armes. Se noten moltes redempcions y moltes faltes de presentació.

Día 21.

Se troba á Barcelona Mr. Nazareth, director general de correus, telégrafos y teléfonos de Marsella.

Día 22.

Llegim que les redempcions á metálich dels escedents de cupo de 1893 perteneixents á las dues *zonas* de Barcelona, han produhit 210,000 pesetas.

Día 23.

Tornan á nostra ciutat alguns periodistes dels que anaren á Italia á presenciar la botadura del *Critobal Colon*.

Día 24.

S' inaugura á Gracia un nou trinquet, pera 'l joch de pilota á istil bascongat. Está situat en lo carrer del Rosselló y 's titula *Fronton Condal*.

Día 25.

La Direcció general del Tresor ha disposat la immediata entrega per la tesoreria d' Hisenda de Barcelona á la Sucursal del Banch d' Espanya, de 7.000.000 de pecetes, que no son necessaries pera cubrir les atencions de la provincia.

—Ab la solemnitat de costum son retornades á la iglesia de Sant Agustí, les reliquies de Santa Madrona, que havien sigut portades á la Catedral ab motiu de les pregaries pera obtenir lo benefici de la pluja.